

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 4.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 4. št. 1918:

K didaktiški pravdi. (Poročnik-naduč. Fr. Samec.)	73
Za orientacijo. (M. Škerbec.)	76
V premislek. (M. Ražun.)	79
Reforma učiteljišč. (A. Č.)	82
Šolski vrt. (Janko Polák.)	83
Pomladanska setev. (Milan Tomšič.)	85
Pouk slabonadarjenih otrok. (Anica Lebar.)	85
Listek:	
Od Azovskega morja. (Voj. ujetnik-naduč. Fr. Silvester.)	87
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	88
Katehetske beležke	88
Zgledi	90
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	91
Naša zborovanja	93
Vzgoja	94
Raznoterosti	95
Slovstvo in glasba	96

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC.
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUGO ŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX.

V LJUBLJANI, DNE 15. APRILA 1918.

ŠTV. 4.

K didaktiški pravdi.¹

(Naduč.-poročnik Fr. Samec.)

Gospodu nadzorniku Štruklju sem prav hvaležen za njegovo kritiko Samotarjevih izvajanj v lanskem letniku našega lista. Tako mi je namreč dana prilika, da nekatere stvari, ki morebiti niso bile dovolj jasno izražene, še nekoliko pojasnim; kajti prav ta odgovor me je poučil, da me marsikdo ni prav razumel. Da je odgovor »skoraj oster« — kakor pripominja g. urednik — je čisto naravno: kakor se poje, tako se odpeva. Ta ostrost nikomur ne škoduje in jaz ljubim krepke izraze.

Najprej — kar se tiče gospodov nadzornikov. Če Samotarjeve puščice g. Štruklja kaj zadevajo ali ne, to je popolnoma njegova stvar; veseli me pa, če ga ne zadevajo; jaz sem ga samo zagotovil, da mi njegovo postopanje ni moglo dati povoda za kake puščice, ker njegovega postopanja sploh ne poznam. Motijo se oni, ki mislijo, da je moj namen nekako maščevati se nad gotovimi osebami. Vzroki, da tuintam gospode nadzornike malo »polasam« — kakor pravi g. Štrukelj — so ti-le: 1. Moje prepričanje, da so uprav gg. nadzorniki v veliki meri povzročili one razmere, ki jih razprava graja; 2. bi jih rad prepričal, da smo tudi učitelji nazadnje ljudje, ki imajo možgane, da z njimi mislijo; in 3. bi zato rad pomagal prepričati, da bi se še kdaj vrnil časi, ko je g. nadzornik stopil v šolsko sobo z vprašanjem: »Bei welcher Formalstufe sind Sie jetzt, Herr Lehrer?«

Da je g. Štrukelj dejal na pedagoško rešeto samo izvajanja v 1. številki, mi ne ugaja posebno. To je nekak uvod in zato dobimo tu le bolj splošne trditve, ki jih daljnja razprava kolikortoliko pojasni. A vkljub temu, da se ni oziral na daljnja izvajanja, se mi čudno zdi, odkod je vzel onih pet stavkov.

Norimberški lij je ideal novodobne šole.

Kdo se ne spominja norimberškega lija? Profesor dobi dijaka, ki ne zna lekcije. Skuša mu pomagati, a vseeno ne gre. Torej: »Sedite! Mislim, da sem stvar dovolj jasno razložil, toda takega lija, ki ga imajo bajè v Norimberku, da bi vam z njim učenost vlil v glavo, žalibog nimam!« — To sliko sem imel pred očmi, ko sem zapisal za onim »zanimivim« obravna-

¹ »Poglavje o vzgoji« smo odložili, da se more najprej razmotati pričujoča zanimiva pravda. — (Op. uredn.)

vanjem črke »s« dunajskega učitelja nekako te-le besede: Za čim pa stremijo vse te nove metode? Pedagogi jih skušajo izpopolniti tako, da bi učencem samim ne bilo treba nič misliti, da bi se igraje naučili tega, kar ravno potrebujejo. Norimberški lij je ideal... (Da sem imel prav, mi potrjuje uprav zadnja številka »S. U.«, ki poroča, da je tovariš From res iznašel tako učilo.)

Ako se novodobna šola istoveti z metodami, potem rad prenesem vsa pravila ukoslovja in vse paragrafe in odloke naše šolske uprave, ki jih je vrigel g. Štrukelj v naslednjih dveh odstavkih na mojo ubogo glavo. Sicer pravi na koncu, da Samotar menda cika na metode novodobne šole, češ: »drugi z daljnogledom, mi z mikroskopom«, pa je že smola, da sem ravno s tem citatom mislil nekaj čisto drugega.

V Cankarjevih »Vinjetah« dobite satiro »Poglavje o bradavici«. Vršni se nekak shod, kjer nastopi govornik in na dolgo in široko razpravlja, ali je potrebno, da ima voditelj naroda bradavico na nosu ali ne. Drugi narodi se sicer pečajo z drugačnimi vprašanji, gledajo v večje daljave, a za nas Slovence je ravno to vprašanje odločilne važnosti. Drugi z daljnogledom, mi pa z mikroskopom.

Na ta citat bi bil g. Štrukelj bolje odgovoril s svojim »non multa — sed multum«. Hotel sem namreč povedati, da se pečamo v šoli le preveč z vsakdanjostmi in zanemarjamo druge važnejše stvari, ki so bolj oddaljene od nas. In pri tem ostanem vkljub citatom raznih pedagogov. Nikdar mi ne bo mogoče odobravati, da se n. pr. pri zemljepisnem pouku poučujejo učenci, kdaj je v tem ali onem kraju semenj, kako se piše v tej ali oni fari župnik ali nadučitelj; ko izstopijo iz šole, pa ne vedo, da je poleg Avstrije še kaka druga država na svetu ali da se zemlja suče okrog solnca in ne narobe. Tudi je jasno, da učitelj na kmetih ne more vselej obravnavati snovi toliko časa, da bi jo vsi znali, kakor sem tudi lani poudaril, že zaradi nerednega obiska. Vadniški učitelj se seveda lahko ravna po omenjenem pravilu.

Ponazorovanje je pomehkuževanje.

Res je, da sem bil v razpravi parkrat teh misli, da je v tem in tem slučaju pretirano ponazorovanje odveč. Torej slučaj dunajskega učitelja. Vsak učitelj, ki je eno leto poučeval v prvem razredu, mi bo pritrnil, da so otroci takrat, ko se obravnava črka »s«, že tako razviti v vsakem oziru, da jim ne povzroča nikake težave več spoznati in zapomniti si to črko. (Zakaj me g. Štrukelj apostrofira, kakor bi ne znal ločiti črke od glasu, tudi ne razumem. Saj sem vendar čisto jasno povedal, da je učitelj označil paro z vijugastimi črtami, ki so bile podobne nemškemu okroglemu »s« in je iz teh črt proizvedel pismeno znamenje za glas »s«, torej črko »s«.) Jaz bi se nazadnje prav nič ne spotikal nad to obravnavo, ako bi veljala n. pr. črki »i«. Če je pa še za »s« treba toliko komedij, daje metodi slabo izpričevalo. Moj učitelj vsaj je imel tako dobro metodo, da je popolnoma zadostovalo »s« samo pokazati, pa smo si jo zapomnili. Kakšna je bila ta metoda, povem v letošnjem sestavku in g. Štruklju sem dotični oddelek že

prebral iz rokopisa. Ta metoda tudi ni bila prikrojena za najboljše učence in škoda je bilo truda in časa, ki ga je g. Sch. porabil pri preiskovanju, koliko učencev je prišlo z menoj v 4. razred. Tu so odločevale bolj šolske razmere nego sposobnost učencev. Ko sem bil jaz v 1. razredu, je služila za najvišji (3.) razred bivša klet, kjer je bilo za malo čez 20 učencev prostora. Ker je bil samo v 1. razredu poldnevni pouk (1. šolsko leto 10 teden-skih ur!) je čisto naravno, da je bilo tu več repetentov. V 2. razred so hodili učenci navadno po dve leti; tistih pet učencev pa je izjemoma pre-stopilo že po prvem letu iz 2. v novoustanovljeni 4. razred. Torej ni prav nič čudnega, da jih je bilo tako malo. Vsak razred je imel dovolj učencev.

Ali naj še enkrat dokazujem, da je pri berilu »Kovač in krojač« odveč vlačiti likalnik in iglo v šolo? Drugje pa menda nisem bil zoper ponazorovanje. Nasprotno, rekel sem, da prirodoslovja ni mogoče uspešno poučevati, ker nimamo učil.

Torej kje sem trdil, da je ponazorovanje pomehkuževanje? Čemu mi g. Štrukelj našteva celo vrsto pedagogov? Čemu na moj naslov stavek so-trudnika X. Y.: »Za preziranjem vsake metode (odkod naenkrat metoda?) se le prerada skriva domišljavost, nevednost in želja po veliki složnosti.« Mislím, da vse te lepe lastnosti lahko z vso pravico vrnem tistim gospo-dom, ki imajo le svojo metodo za edino pravo, samo s tem pristavkom, da je treba velike porcije neumnosti, ako misli kateri teh gospodov, da stojimo na višku didaktiške umetnosti, ako se vsako leto zahteva za ta ali oni predmet druga metoda. To sem povedal z drugimi besedami v lanski razpravi in nič drugega.

S palico se razvijajo možgani.

Kolikor se spominjam, sem palico le dvakrat mimogrede omenil, namreč da je »stari« včasih, ko ga je Lenka razjezila, to orodje malo pre-več rabil in da je lenuhom včasih pomagal s palico. Svojeга mnenja o tem nisem povedal, pač pa ga mislim povedati v »Poglavju o vzgoji«. Lahko pa rečem že sedaj, da se v tej točki ne strinjam popolnoma z g. Štrukljem. Da bi se bil povzpел do drzne trditve, kakor da se s palico razvijajo možgani, se pa res ne spominjam, bo že kje kaka mala pomota.

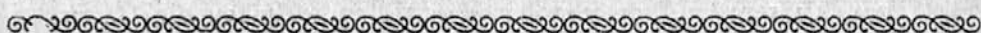
K četrti in peti točki nimam dosti opomniti. Da bi bil jaz trdil, da »se je fantazija učencev bolj razvijala, ker so morali več misliti«, menda tudi ne bo res. Menda sem samo rekel, da se je njihova fantazija bolj raz-vijala, ker niso bile njihove misli vklenjene v tiste okove, ki jih jim nalaga kaka današnja pretirana metoda. Pač pa so se jim razvijali možgani, če so več mislili.

Končno še besedo o stari šoli. Pod to besedo mislim šolo približno pred formalnimi stopnjami. Da bi se bilo tam dociralo kot na univerzi, mi ni znano. Skušal sem pokazati, da je imela ta šola marsikaj dobrega, ki bi bilo vredno, da se ohrani tudi novodobni šoli. Da sem privrženec stare šole, mi menda ne more nihče oponašati, saj sem večkrat rabil dovolj ostre izraze ravno o tedanji m i z e r i j i. Moj naglavni greh je pač, da ne prise-žem takoj na vsako novost, ki nam jih prinašajo leto za letom gojenci iz

učiteljšča. — Med genetično metodo in genetično metodo je namreč velik razloček, — toda o tem kaj več v »Poglavju o vzgoji«.

Še o citatih eno besedo, ki pa morebiti mnogim ne bo všeč, — pa brez zamere! Dobiš pedagoške spise, kjer citatov kar mrgoli. Vsaka nemurnost, ki se pojavi na šolskem polju, je podprta z najlepšimi mislimi genijalnega Pestalozzija. Ubogi Pestalozzi! Človeka boli, ko vidi tako lepo misel citirano na mestu, kamor niti približno ne spada. Namesto da bi pisatelj pogledal v življenje, premislil, kaj je dobro in kaj je slabo in si svoje misli napisal, se vsede za mizo, brska po pedagoških knjigah in si notira citate, ki jih potem postavi na neprilično mesto.

Veseli me pa, da mi g. Štrukelj ob koncu priporoča rek, ki je njega zmisel bil pravzaprav glavni namen lanske razprave: »Am guten Alten in Treue halten, am kräft'gen (a ne omladnem in mehkužnem) Neuen sich stärken und freuen, wird niemand gereuen.«

Za orientacijo.

(M. Škerbec.)

Vojskine in sedanje politične razmere so dobra preskušnja za — »Slomškovo zvezo«. Sicer moramo ogromni večini njenih članov dati častno izpričevalo, da je tudi v teh najtežjih razmerah ohranila kolikor mogoče hladno kri, vendar pa se tu in tam čujejo glasovi, vprašanja in dvomi, ki je nanje treba dati nekaj pojasnila.

Šolstvo in politika sta — žalibog — v moderni dobi v zelo tesnih odnošajih. Na politični areni se bije boj tudi za svetovno naziranje. Na razvoj načel in na razvoj boja za načela pa ima poleg Cerkve največji vpliv — šola. Kdor hoče torej v javnosti uveljaviti svoje ideje — svoj svetovni nazor — nujno stremi za tem, da dobi na ta ali oni način vpliv nad šolo. Odtod boj za šolo, ki se bo bil toliko časa, dokler bo trajala borba za svetovni nazor. Silno naiven bi bil, kdor bi mislil, da bo ta boj kdaj prenehal; v tej ali oni obliki, več ali manj očito se je v svetovni zgodovini vedno pojavljal, toda tako odkrito kot v moderni dobi, še nikoli.

Prva zahteva svobodomiselstva je: Cerkvi in krščanstvu sploh vzeti ves vpliv nad vzgojo, da se tako že mlada srca odtujijo Bogu in veri. Po drugi strani pa mora Cerkev tu do skrajnosti braniti in zahtevati svoje pravice, ker bi sicer zatajila svoje poslanstvo in pustila prosto pot razkristjanjevanju. Toda Cerkvi nikakor ni za absolutno nadvlado nad šolstvom, kakor strašijo svobodomiselci nevedne, marveč si hoče le zagotoviti versko-nravno vzgojo mladine. O mračnjaškem tiranstvu Cerkve nad šolo govore le tisti, ki hočejo v imenu »svobode« zatreti vsako svobodo verskega prepričanja, saj so v imenu »svobode« na Francoskem vrgli iz šole križ in izbrisali v šolskih knjigah celo besedo Bog. Tako se godi tam, kjer zmaga v politiki svobodomiselstvo, kjer dobe narodi »svobodno šolo«. Cerkev je tam potem primorana, da ustanavlja svoje

— privatne — šole, in s tem prepreči popolno razkristjanjenje naroda. Toda svobodomiselstvo ji ne dovoli niti te svobode; dočim se dovoljujejo vse druge privatne šole — se katoliške zatirajo. Tu je klasičen zgled boja za šolo.

Z ozirom na boj za svetovni nazor se loči tudi učiteljstvo v dva tabora: za šolo na versko-nravni podlagi in proti njej. Ločitev duhov med učiteljstvom je vedno jasnejša. Mnogo jih je, ki sicer še nihajo sem in tja, kar je le znamenje medlega krščanstva, ali pa majhne inteligence, ki ne spozna jasnih znakov časa. Nekateri korakajo v svobodomiselnih vrstah, pa hočejo še veljati za dobre katoličane. Tem veljajo Pavlove besede: »Kaj ima Kristus opraviti s hudičem?« Drugi so v sredi, češ, »jaz se ne brigam za nič«; tem pa veljajo Gospodove besede: »Kdor ni z menoj, je proti meni, kdor z menoj ne seje — razdira.« Še najbolj obsodbe vredno pa je, če gre kdo z nasprotnikom krščanske šole iz materijalnih ali morda celo iz osebnih ozirov, to je izdajstvo načel in lastnega prepričanja.

Z ločitvijo duhov z ozirom na načela je pa navadno v tesni zvezi tudi politična ločitev. Politično gibanje se pred vsem diferencira po načelih — vsaj med zreli narodi. Toda imeti moramo pred očmi, da politika katoliških strank ni še katoličanstvo. Tudi v katoliški Cerkvi izobražen človek loči med osebo in idejo, med taktiko in ciljem, ki ga ima cerkvena oseba pred seboj. Cerkev so vladale tudi slabe osebe; in celo osebno neomadeževani cerkveni knezi niso ubrali vedno najboljše politične taktike, vendar pameten in izobražen človek ne bo radi tega zametaval katoliške ideje. Analogno je tudi v politiki. Vsaj izobražen človek mora tudi tu ločiti med katoliško idejo in politično taktiko katoliških strank. Nezrelost mišljenja in značaja se kaže uprav tam, če kdo radi njemu nevšečne politične taktike, ali radi materijalnih koristi spremeni svoja načela.

»Politisch Lied — ein garstig Lied« —, kljub temu utegne omamiti s svojimi spremenljivimi glasovi razne nezrele in omahljive elemente, ki gledajo v prvi vrsti na morebitne ugodnosti in drobitve boljšega kruha.

V eni avstrijskih kronovin so predlagali zastopniki svobodomiselne stranke, ki so slučajno na krmilu, gotove odstotke vojnih doklad za učiteljstvo; krščanski socialci so brž postregli z ugodnejšim predlogom; oboje so pa bili pripravljene prekositi zastopniki soc. demokracije.

Kaj naj rečemo na to? Ali ni taka politika »ein garstig Lied«? Ali ni lov na učiteljstvo? Ali ne ponižuje učiteljskega stanu, ki se mu na ta način jemlje ugled? Ali je učiteljska plača, ki naj bo zadostna, stanu in razmeram primerna, le »milost«, ki naj bi bil učitelj zanjo obvezan? Ali naj zanjo zamenja svoje prepričanje? Krivično je, če se mu toliko ne dovoli, da bi mogel dostojno živeti in v polnem obsegu vršiti svoje zvanje!

Poglejmo še nekoliko okrog sebe. Kranjska je deloma tudi klasičen zgled, da je »politisch Lied ein garstig Lied«. Ko so imeli liberalni zastopniki v rokah deželno gospodarstvo, niso hoteli zvišati učiteljskih

plač, ker bi bila nujna potreba, da bi potem morali obenem dvigniti doklade; s tem bi si pa bili seveda odbili kmeta. Prišla je na površje S. L. S. Ta je stala pred isto težavo. Še dobro se spominjam, kako je nekdo ob zadnjih volitvah na Dolenjskem agitiral proti kandidatom S. L. S., češ, ti bodo učiteljem plače zvišali — in doklade bodo večje. Pa stori kaj proti taki politiki!

In danes? Stavijo se zahteve na deželno gospodarstvo, ki bi se vsled njih morale zvišati doklade do 100%. Ako bi se to zgodilo, bi doživeli zopet agitacijo in vihar po deželi bi bil stokrat hujši kot zadnjič, ko so bile zvišane doklade le za nekaj %. A vihar bi netili prav tisti, ki — vsaj indirektno — zahtevajo zvišanje doklad v prilog plačam.

Kaj pa je storiti učiteljstvu v takih razmerah? Zahteva naj svoje brez ozira, kdo je na krmilu; prepričanja svojega pa z drobtinami ne more in ne sme omadeževati. S tem bo izpodbita vsaka prilika za zgorajšnjo politično pesem.

Kar se pa tiče kulturnega boja za svetovno naziranje, boja za krščansko šolo in boja proti njej, tu pa krščanski učitelj ne more in ne sme igrati vloge mirnega opazovalca. Tu pa velja »aut — aut.« Kdor ni z menoj, je proti meni. In vsled tega se zbira slovensko učiteljstvo, ki mu je sveto katoliško prepričanje, v »Slomškovi zvezi«, ki je kulturno in nepolitično društvo.

Za katoliške ideale se v prvi vrsti bori »Slomškova zveza«. Res je pa tudi, da mora pospeševati tudi gmotne koristi svojih članov in boriti se za njih pravice. In to svojo dolžnost »Slomškova zveza« izpolnjuje v polni meri, dasi ne hrupno, s prazno frazo in pozo, ne s pretiranimi obljubami. »Slomškova zveza« ne meče peska v oči svojim članom, ker jih smatra za zrele inteligente. — —

Tu in tam se sliši izražena bojazen, da bodo nekateri člani odpadli radi sedanjih političnih razmer in zlasti radi vprašanja učiteljskih plač. Nasprotniki baje z ozirom na to že zidajo in vprizarjajo agitacijo ter pošiljajo razna tiskana vabila. Odgovor na tako bojazen je v dosedanjih izvajanjih —! Toda pisatelj teh vrst v tem oziru nima nobenega strahu!

Nimamo vzroka, da bi bili žalostni radi takih posameznih pojavov, ki se bodo morda — morda zgodili. Če bi se kaj takega pojavilo, bi se samo prepričali o očitkih, da je bil odbor »Slomškove zveze« pri sprejemu nekaterih članov, ki jih pa ni klical in silil, premalo izbirčen.

Družijo nas idealni oziri ne pa politični in materialni. Če se tega zavedamo in če je res kaj zrelosti med nami, potem ne bo zrahljalo naših vrst razburkano politično valovje, ne obupno gmotno stanje, ki se mu pa že gradi izdatna pomoč.

V premislek.

O Pichlerjevi knjižici »Kath. Religionsbüchlein«.

Ni dvoma, da bo ta knjiga cenjen pripomoček pri pouku prvencev. Kljub temu ali prav radi tega je potrebno in bo dobri stvari le na korist, da se strnemo vsi, ki orjemo in sejemo na katehetskem polju, ter izrečemo svoje mnenje in svoje nasvete o slovenski izdaji te knjige, preden izide. Če namreč že splošno velja, da je za mladino najboljše jedva dobro dovolj, koliko bolj mora to veljati za knjigo tolike važnosti.

Kakor poroča »Slov. Učitelj« v svoji 2. letošnji številki, se je »Društvo slov. katehetov« izjavilo, »da bi doslovni prevod take knjige ne bil samo težji, marveč tudi slabši od originala; poleg tega pa bi morali plačevati in dajati še precejšen davek v tujino, ako bi se knjiga tiskala na Dunaju.« — Zavedajmo se vse netehtane teže obeh navedenih pomislov proti goli prestavi Pichlerjeve knjižice, dokler ni prepozno — in storimo vse, da dobimo lastno slovensko izdajo!

Mar nas še ni naš katekizem doobra poučil, kaj so prevodi učnih knjig, pa še prevodi učnih knjig za prvence? Vseh hib naših treh katekizmov pač ne smemo naprtiti zgolj le prevodu, — kajti večji del jih je zagrešila sestava ali uredba; kdor pa je s temi katekizmi poučeval slovensko in nemško deco, je skorajda pri vsakem vprašanju čutil, da ima slovenska prestava veliko več trdov v jeziku, zlasti pa v skladnji, nego jih ima nemški original.

Vsak prevod je več ali manj težaven in okoren, daleko težavnejši pa bo prevod knjige, ki se je namenoma in načeloma takorekoč morala zariti in potopiti v mišljenje in govorjenje nemškega otroka — saj ravno v tem je največja vrlina Pichlerjeve knjige, poleg nje seveda tudi prednost, da veronauk nudi na podlagi in s pomočjo biblijskih zgodb! In naj se prevod še tako posreči, ne bo mu mogoče viliti slovenskega duha in dati slovenskega srca — in zopet bodo naši šolarčki mesto žive in pristrčne besede, mesto duha, ki oživlja, iz svojih bukvic dobivali le mrtve črke!

Menda nihče ne bo oporekal, da se morajo na vsak način namestiti s pristnim domačim blagom zlasti pesmi in reki, saj tu je kratkomalo vsaka prestava zavsem izključena! To je eno.

Pa še nekaj bi po moji sodbi povzdignilo vrednost in porabnost slovenske knjižice: ko bi namreč posamne zgodbe bile bolj obširne kakor so pri Pichlerju!

Domnevam, da jih bo mnogo, ki tej zahtevi ne bodo pritrdili — zato nekoliko pojasnila.

Zgodbe, ki jih katehumenom nudi »Religionsbüchlein«, so učivo — šolarčki se jih bodo učili na pamet —, in so obenem tudi nazorilo, ki bo katehet iz njega razvijal verske resnice, zaznamenovane pod vsako zgodbo. Za nazorilo pa velja obče priznано načelo, da nazorilo bodi kar

najbolj slikovito in živo. To pa so le takšne zgodbe, ki so po besedilu in obsegu, pa tudi po duhu kolikormoč podobne izvirniku — sv. pismu. Pa tudi kot učivo naj bo zgodba slikovita in živa, zato ne preveč skrčena in izžeta. Saj je ravno slikovitost in bujno življenje biblijskih zgodb tisto, kar šolarjem tako zelo ugaja, dočim za suhi katekizem ne marajo mnogo.

Zgodbe v Pichlerjevem »Religionsbüchlein« so po večini preveč skrčene na veliko škodo zgodbam samim, ki so tuintam naravnost zgolj suhe sestavine glavnih misli; — še na večjo škodo pa namenu, ki mu naj služijo. Nejasna podoba ne more proizvesti jasnih vtisov in pojmov. To velja prav posebno o zgodbah novega zakona, med temi pa najbolj o zgodbah o Jezusovem trpljenju. V dokaz bodi zgodba 77⁺ na strani 110. in zgodba 78⁺ in poleg njiju bolj obširni zgodbi a in b.

77.⁺ Jezusa bičajo.

Judje niso smeli nikogar obsoditi in umoriti. Zato je peljal sodni zbor Jezusa zjutraj k rimslemu deželnemu oskrbniku Ponciju Pilatu. Bilo je na dan pred soboto.

Tedaj je Judež videl, da je Jezus obsojen na smrt. In šel je ter se obesil.

Veliki duhovniki so izročili Jezusa Pilatu, rekoč: »Ta človek odvrča ljudi, da bi cesarju davke plačevali. Pravi namreč, da je Kristus, kralj.«

Pilat je pa vedel, da so mu veliki duhovniki Jezusa izročili iz zavisti. Izpraševal je Jezusa. Nato je rekel: »Nobene krivice ne najdem na njem. Dal ga bom bičati in izpustiti.«

In Pilat je ukazal, naj Jezusa bičajo.

a) Judje tožijo Jezusa pri Pilatu.

Zjutraj zgodaj so Judje peljali Jezusa k Pilatu, da ga tudi on obsodi na smrt.

Pilat jih je vprašal: »Kakšno tožbo pa imate zoper tega človeka?« Odgovorili so mu: »On zapeljuje naše ljudstvo, brani dati cesarju davek in pravi, da je Kristus, kralj.«

In Pilat je šel v sodno hišo, poklical Jezusa in mu rekel: »Ali si ti kralj Judov?« Jezus mu je odgovoril: »Moje kraljestvo ni od tega sveta. Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi pač prišli moji vojaki in bi me branili.«

Nato je odšel Pilat k Judom in jim je rekel: »Nobene krivice ne najdem na njem. Navada pa je, da vam vsako velikonoč izpustim enega jetnika. Morda želite, da vam letos izpustim kralja Judov?«

Pa vsa množica je zavpila: »Ne tega, ampak izpusti nam Barabola! Baraba pa je bil razbojnik, upornik in ubijavec.«

Pilat jim je rekel: »Kaj pa je Jezus hudega storil? Nič smrti vrednega ne najdem na njem! Bičal ga bom, potem pa izpustil.« In dal je Jezusa vojakom, da ga bičajo.

78.⁺ Jezusa s trnjem kronajo.

Ko je bil Jezus bičan, so ga vojaki odpeljali na dvorišče sodne hiše. Tam so ga ogrnili v škrlaten plašč, mu potisnili na glavo trnjevo krono, v desnico so mu pa dali trst. Nato so poklekali predenj, rekoč: »Pozdravljen kralj Judov!« In so ga s trstom bili po glavi, mu pljuvali in ga bili v obraz.

b) Jezusa bičajo in s trnjem kronajo.

Vojaki so odpeljali Jezusa na dvorišče sodne hiše, ga slekli in privezali k steburu ter pretepali z biči, dokler ni bil ves razmesarjen in oblit s krvjo.

Potem so mu še ogrnili rdeč plašč, mu djali na glavo krono iz trnja, v roko pa trst, in so ga zasramovali kot kralja: poklekali so predenj, rekoč: »Pozdravljen, kralj Judov!« Tudi so ga s trstom bili po glavi, mu pljuvali in ga bili v obraz.

Če čitamo obedve zgodbi na obeh straneh na glas in s pravim poudarkom, takoj z a č u t i m o, da je v Pichlerjevih zgodbah p r e v e č i z p u š č e n e g a; zato vsebina važnejših stavkov ni v pravi ali sploh nobeni zvezi med seboj.

Poleg tega glavnega nedostatka se pa tudi kažejo še druge pomanjkljivosti, na primer:

Napis zgodbi 77 ne odgovarja vsebini! Bičanje Jezusovo, in sicer kot bodoče, omenjata samo zadnja dva stavka; vsa ostala zgodba pa pripoveduje, kako so Judje Jezusa tožili pri Pilatu.

Prvi stavek: »Judje niso smeli...« je zgolj pojasnilo, zato naj bi izostal. In ali je v tak o skrajšani zgodbici res potreben in dovolj jasen stavek: »Pilat pa je vedel, da so mu veliki duhovniki Jezusa izročili iz zavisti?«

Celi odstavek: »Tedaj je videl Judež... ter se obesil« silno moti enotnost zgodbe — zgodbo naravnost trga v dva dela! Zgodovinsko je sicer na pravem mestu, mogel bi pa uprav tako opravičeno biti ob koncu zgodbe 75: »Judovski sodni zbor Jezusa obsodi na smrt.« Z ozirom na zahtevo katehetike, da bodi vsaka kateheza (in vsled tega tudi vsaka zgodba, ki je podlaga in nazorilo katehezi) kolikormoč pojmovno enotna, se pa ta odstavek najbolj prilega zgodbi 76: »Peter zataji Jezusa.«

Kaj pa je z naukom za življenje (»Nihče ni tako hudo in tolikrat grešil, da bi mu Bog ne maral odpustiti«)? To je tako splošen nauk, da ga je možno razviti iz vsakega dela Jezusovega trpljenja; — zato bi sodil, da bi bila tu VIII. božja zapoved vsekakor bolj sad »drevesa iz lastnega semena«.

Niso to namenoma poiskani nedostatki, ampak taki, ki so nujna konsekvence pretesnih zgodb! Zato ni malenkostna in ne bo brez velikega vpliva končna odločitev vprašanja: Ali naj v slovensko izdajo Pichlerjevega »Religionsbüchlein« sprejmemo po Pichlerju silno skrajšane zgodbe ali pa naj si oskrbimo bolj obširnih.

Pa jih bo mnogo pomišljalo, češ: daljših zgodb prvenci ne bodo zmogli! Tudi ne bo mogoče vseh zgodb predelati v enem letu!

Za odgovor opozarjam na zvezdice ali križce (†), s katerimi so znamenovane mnoge zgodbe (tudi 77. in 78.) kot znak, da so namenjene še le drugemu šolskemu letu. Da bi se pa šolarčki — tudi najmlajši — preveč skrčenih zgodbic laglje učili ter jih laglje ohranili v spominu, s tem izkušnja nikakor ne soglaša. Da je za priučenje daljših zgodb potreba nekoliko več časa, je jasno; toda to je le dobiček, ne izguba: otroci znajo pač par zgodbic manj; pa kar jih znajo, jih tako lahko ne pozabijo.

»Non multa, sed multum« je že od nekdanj veljalo in tudi dandanašnji še ni ob veljavo! Le kar je res nujno, naj se ne kloni navedenemu principu — vse drugo pa.

Sv. Jakob v Rožu.

Matej Ražun, župnik.

Prošnja uredništva.

Prosimo zlasti tiste gospode katehete, ki ste že poskušali učiti prvence po metodi in v podobnem okviru kakor Pichler, blagovolite nam sporočiti, kako sodite o nasvetu. — Ker bomo o slovenski knjižici še govorili pozneje, pripomnimo za zdaj samo to, da smo (menda povečini) imeli v mislih prirediti v slovenske knjižice, ne strogega prevoda.

Reforma učiteljšč.

(A. Č.)

Ne bo dolgo, da bodo v avstrijski državni zbornici sklepali o postavi, ki bo določala pravec in mero glede izobrazbe in šolanja bodočih učiteljev na ljudskih in meščanskih šolah. Zakonski načrt je že predložen. Izdelal ga je povečini državni poslanec A. M. Kemetter. Ako se bo zbornica z njim strinjala, bomo nastopili v kratkem novo dobo v avstrijskem šolstvu.

Osnutek zakonskega načrta je plod več kot desetletnega dela in izkustva ter uspeh dveh dunajskih zborovanj, ki so se jih udeležili izključno vzgojitelji učiteljskega naraščaja. Vpošteval se je tudi načrt dvornega svetnika Fieger-ja v naučnem ministrstvu iz leta 1915., ki je bil izdelan na temelju neke enkete, h kateri so bili povabljeni šolski veščaki iz vse Avstrije.

Zakonski načrt ima predvsem to vrlino, da vpošteva stare in nove pridobitve na šolskem in vzgojnem torišču. To, kar se imenuje dragocena novost zadnje dobe, klije iz priznanega dobrega stare dobe.

Šolanje in vzgoja našega učiteljstva naj bi po novem načrtu trajala najmanj š e s t l e t. 20 let je res minimalna starost, ko naj se človek odloči, da druge vzgaja.

Pri učnih predmetih so po novem bolj na široko odprta vrata na polje temeljnih pedagoških ved: psihologiji in logiki se pridruži etika in estetika, znanju o duši in mišljenju naj se pridruži nauk, kako težiti po dobrem, kako čutiti in okušati pravo lepoto.

V načrt je sprejeta tudi zahteva, da se mora vsak učiteljski kandidat učiti latinščine in enega tujega jezika, oziroma drugega deželnega jezika. Izbera je prepuščena šolski oblasti. Marsikaterega modernista bo prese-netila namera, da bi se tudi na učiteljščih poučevala latinščina. Razlogi: Sto in sto let smo hodili v šolo k starim narodom; večinoma vse znanstvene stroke so sprejele svojo terminologijo iz antičnih jezikov; glavne pedagoške vede: psihologija, logika, etika — se naslanjajo v svojih temeljnih izrazih na duševno delo starih narodov itd.

Nekaj novega v načrtu je n a r o d n a e k o n o m i j a in državljanski nauk. Oboje se bo moralo združiti z zemljepisnim in zgodovinskim poukom.

P e t j e i n g l a s b e n i p o u k se bo nekoliko omejil. Obvezno se bo poučevalo le še petje in pa sviranje na gosli. Nanovo se vpelje p o u k v g o s p o d i n j s t v u, ostane pa negovanje ročnih del in priprava za otroške vrtnarice.

Na ta način bi se poglobilo znanje, ki je potrebno v izvrševanju poklica, obenem bi se pa učiteljstvo v marsičem bolj približalo ljudskemu življenju. S tako izobrazbo bi mogli učiteljski kandidati tudi zahtevati, da se jim odpro vrata na vseučilišče.

Usiljuje se vprašanje: Kdo naj v bodoče na učiteljščih poučuje? Najbolje bi seveda bilo, če bi mogli dobiti môž, ki bi se nalašč v ta namen izobrazili na vseučiliščih oziroma na učiteljskih akademijah. Vsakemu učitelju naj bi bila dana možnost, da se v to svrhu izobrazí, za kar ima

zakonski načrt že tudi naštete pogoje: namreč triletni študij (dveletni za učitelje z meščanskim izpitom) na visoki šoli ali na učiteljski akademiji, ki bi jo bilo treba ustanoviti. Zakonski načrt namenoma ne imenuje vseučilišča, marveč visoko šolo ali akademijo, kajti pedagoški študij na vseučilišču še ne bo izlepa tako prikrojen, da bi se moglo ustreči namenom učiteljskega stanu. Profesorji, ki imajo izpite za srednje šole, bi morali napraviti metodično praktično dopolnilno preizkušnjo ter imeti enoletno prakso na ljudski šoli, če bi hoteli vzgajati bodoče učiteljske kandidate.

Preosnovno avstrijskih učiteljišč v zgoraj načrtanem zmislu — imenujejo nekateri šolski veščaki najnujnejšo zadevo, ki jo bo treba udejestviti po vojski.

Šolski vrt.

(Janko Polák.)

(Konec.)

Da bo šolski vrt dosegel svoj smoter, mora biti vse delo tako urejeno, da ne pride do veljave samo pouk, temveč tudi vzgoja. Če drugega ne, imaš na vrtu lepo priliko, opozarjati na veliko vrednost dela in pridnih rok, na znano resnico, da ti bo zemlja tem več vrnila, čim več ji boš dal; na vrtu boš mogel uspešno zatirati sirovost, brezsrčnost, gojiti ljubezen do bližnjega, urejevati medsebojno pomoč, gojiti ljubezen do narave, učiti spoznavati in občudovati božjo modrost in mogočnost.

Grmičevje (kakor lešniki, nešplje, voskarji, višnje i. dr.) gojimo na takem prostoru šolskega vrta, ki za kaj drugega ni pripraven oziroma zaradi senčnate lege naravnost neugoden. Ribez, kosmuljo (*ribes grossularia*) itd. pa bi razvrstili ob potih oziroma robovih.

V vinorodnih krajih ne smemo pozabiti na trto. Ni na tem, da bi gojili obilico različnih vrst; prva zahteva je, da se mladina pouči, kako naj bi bil urejen vinograd in kako ga je treba vzorno obdelovati.

Pri gojitvi zelenjadi moramo v prvi vrsti gledati tudi na to, da se otroci nauče pridobivanja zdravih in dobrih semen. V ta namen ima važno nalogo goraka; zato bi brez grede ne smel biti noben šolski vrt.

Dobršen kos šolskega vrta naj bi bil na razpolago tudi za to, da se prirede na njem kmetijski poskusi, da poskušamo vpliv, moč in uspeh domačega gnoja, posebno pa različnih umetnih gnojil. In prav v tej stvari je treba še mnogo, mnogo pouka.

Primeren prostor na šolskem vrtu moramo prihraniti tudi za to, da gojimo zdravilne in strupene rastline, ki imajo kaj pomena za obrt oziroma zdravstvo. Priporočati bi pa bilo, da bi imel ta del šolskega vrta posebno ograjo, ki se da zapreti, tako da otroci ne morejo uhajati vanj samovoljno.

Še besedo o čebelnjaku. Učitelj-vrtnar brez čebelnjaka skoro biti ne more, zlasti če ima pred očmi velik vzgojni in praktični pomen čebelarstva. Ob čebelnjaku ima učitelj najlepšo priliko, da naveže na pridno »muho« pouk o hranilnicah, marljivosti, varčevanju, snagi i. dr.

Iz dosedaj povedanega je razvidno, da za šolskega vrtnarja ni vsak človek. Kdor hoče ustreči vsem zahtevam šolskega vrta, mora biti strokovno in pedagoško naobražen. In kje si pridobi naobrazbo? — Čitati mora strokovne časopise, stik mora imeti s posestniki vzornih vrtov, stik s podružnico oziroma centralo kmetijske družbe, poslušati mora navodila sadjarskega nadzornika, imeti čut, umevanje in dobro voljo, da hoče urediti v kraju najvzornejši vrt.

Važno je vprašanje, v kateri starosti naj se otroci udeležujejo pouka na šolskem vrtu. § 13. š. i. u. r. pravi, naj se pritegnejo k delu na vrtu otroci najvišjih treh starostnih stopinj, in sicer v skupinah ter v zvezi z ostalim poukom, to je z ostalim učnim časom vsaj po eno uro na teden. Dečki naj izvršujejo njim primerno delo v drevesnici, deklice pa negujejo cvetlice in zelenjavo. Kadar poučuje učitelj oziroma učiteljica ob izrednih urah, in sicer na podlagi urnika, ki ga je odobril okrajni šolski svet, mora dobiti za ta pouk posebno nagrado.

Preden zaključim razpravico o šolskem vrtu, bi se dotaknil še vprašanja, čigav je pravzaprav pridelek na šolskem vrtu? Dosedaj v tem oziru še nimamo nobenega občeveljavnega predpisa; vse je zavisno več ali manj od pogodbe, ki jo skleneta krajni šolski svet in šolski voditelj. Občeveljavna določila, na katero se mora ozirati tozadevna pogodba, so naslednja:

1. Semena, cepiče, sadike, sadje za poizkušnjo, prigojena sadna drevesca, cvetlične grmiče, trte itd. podarimo navadno pridnim učencem in ubožnim šolskim občanom brezplačno ali pa po nizki ceni.

2. Za ograjo, grtoj in težka dela — ki se ne morejo in ne smejo nalagati šolskemu voditelju in otrokom — mora skrbeti krajni šolski svet, ki za to postavi vsako leto v proračun primerno vsoto.

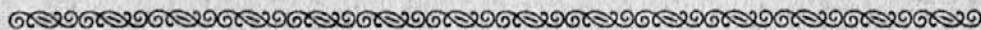
3. Če postavita krajni šolski svet in šolski voditelj v pogodbo slučaj pod točko 2., naj razdeli šolski voditelj $\frac{1}{2}$ za izločitev odbranih sadnih dreves, trt itd. brezplačno pridnim učencem in nepremožnim šolskim občanom, ki jih priporoči krajni šolski svet. Ves ostali dohodek pa ima tudi v tem slučaju šolski voditelj za trud in delo na šolskem vrtu. Seveda, če so sodelovali tudi drugi učitelji, oziroma učiteljice, si dele dohodek iz šolskega vrta po razmerju dela in po dogovoru.

4. Če pa skrbi šolski voditelj za vse sam, ima tudi sam pravico do vsega dohodka iz šolskega vrta; umevno, da se pravi namen šolskega vrta tudi v tem slučaju ne sme kratiti.

5. Krajni šolski svet pa mora tudi v tem slučaju (pod točko 4.) skrbeti za ograjo in vodnjak.

6. Ako se šolski voditelj seli, ne sme šolskega vrta oropati, marveč mora izročiti vrt svojemu nasledniku v dobrem stanu; pač pa se mu mora dati pogodbi primerna — odškodnina.

Marsikaj o šolskih vrtovih in o kmetijskem pouku je pa še visečega, kar bo moralo poravnati in urediti deželno zakonodajstvo na temelju modrih nasvetov deželne učiteljske konference.

Pomladanska setev.

(Naduč. Milan Tomšič.)

Gruda je spočita, dovezetna za novo setev in željno čaka pridnih ratarjev. Solnce siplje nanjo tople žarke, ki se pretakajo po mladi zemlji kot vroča kri po zdravem telesu. Vsa priroda diha in kliče neutrudljivih delavcev in večjih sejancev. Toda ni jih! Zamenjati so morali blagonosni plug z morilnim mečem, njih roke pa sejejo namesto zlatega zrnja črne, svinčene krogle. Zaman vzdihuješ po njih ti pomladna gruda, zaman pošiljaš gorke vzdihe ob vsakem solnčnem poljubu proti nebu! Z boleščjo so te zapustili tvoji prijatelji in krčilo se jim je srce ob slovesu.

Zapustiti pa so morali še kaj več kot tebe, mati življenja! Zapustiti so morali vso srečo, vse solnce, vso pomlad svojega življenja. Klic domovine jih je iztrgal iz družbe svojih dragih in sveta dolžnost jih je pognala na bojne poljane. Zapustili so vso pomlad svoje družine nežni ženi v oskrbo; sama naj bi vzgajala in varovala vse! Ali — njene moči so preslabe, nedostatne za prevelike napore. Trudi se, da seje dobro seme na božje njive; toda zli duh ji često uniči pomladansko setev in zaseje na njivo plevel, ki se le prehitro in prebujno razpase na božjih njivah in zamori zadnje zlato zrnje.

Vsi delavci in sejanci na božjih njivah čutimo to pogubonosno setev. Trudimo se sicer, da bi obvarovali božje njive v pomladi pred zlobnimi sejanci, pa — žal — le premnogokrat moramo čutiti in gledati, da ima slabo seme bohotnejšo rast, da se zlahtne cvetke zaduše v grmovju divjega plevela. Poznamo škodo, ki jo trpi ta duhovna pomlad že četrto leto in boli nas srce, ker naš trud ne bo imel povoljnega uspeha.

Toda delajmo dalje in žrtvujmo ves prosti čas v obrambo naše mladine! Čuvajmo te božje njive, da njih gospodarji ob povratku ne bodo našli svojih najdražjih prepletenih s strupenim plevelom!

Tovariši, ne merimo svojega truda in prizadevanja, ki nam ga naklada naš stan, z mero, s katero nam drugi merijo zemeljsko plačilo! Stori vsak, kar more in mu veva vest! Nikar ne glejmo na uro in čas, sicer je lahko prepozno ne le za našo mladino, ampak tudi za nas, kajti vest je najhujši birič!

Pouk slabonadarjenih otrok.

(Anica Lebar.)

(Dalje.)

Učiteljevo delo pri prvem jezikovnem in govornem pouku je sledeče:

1. tvoritev pojmov, t. j. izražanje pojma z besedo,
2. tvoritev stavka,
3. izvajanje glasov,
4. pisanje in s tem v zvezi
5. čitanje.

Tega dela pa ne izvršujemo vsakega posebej, ampak se izpopolnjuje drugo z drugim in se izvršuje drugo ob drugem istodobno. Uspehi pri teh

vajah, posebno pri otrocih s težjimi govornimi hibami, so spčetka res minimalni, vendar se pa pokažejo pozneje; zato naj učitelju ne upade pogum. V takih slučajih mu je čitanje in pisanje sredstvo, ki ga obvaruje izmučenosti; kajti imeti mora trdne živce in močna govora ter jeklena pljuča, da desetim do petnajstim otrokom (včasih tudi kakšen nágluh vmes) en glas po desetkrat izgovarja, popravlja in zopet govori in to vsako uro, vsak dan, vse leto. Za prvi govorni pouk je treba temeljite zdravniške preiskave. Govorilne hibe najsigurneje zdravnik konstatuje; ta tudi določa, je-li pouk kljub tem napakam sploh mogoč ali ga je treba drugače uravnati. Najpogosteje napake govoril pa so: volčje žrelo, slabo zobovje, mandeljni, kronični nosni katari, polipi, adenoidne vegetacije v nosni in žrelni duplini, golša in podobno. Nekateri teh napak se odpravijo ali vsaj izboljšajo zdravniškim potom, druge z dijeto itd.

Ko se je otrok toliko zganil, da postane bolj pozoren na gotov predmet in poižkuša izgovorjeno besedo ponoviti, preide k prvemu samostojnemu delu: izrazi pojmi z besedo. Učitelj popelje otroka k mizi, otrok jo pogleda, in učitelj izgovori »miza«. Otrok vidi mizo, jo prime, sliši, če nanjo potrka, in sliši tudi, da se ta reč imenuje »miza«. Nekaterim (najslabšim) tudi to napravlja težkoče. Vendar naj se vsaj trije predmeti na ta način poimenujejo. Morda traja tedne, preden se ti trije pojmi v otrokovi zavesti udomače; kajti le ponazorovanje je zunanje, vsi drugi delni sestavi za pojmi so pa zmožnosti otrokove pameti in brez njih ne sme biti, ako naj nastane predstava.

Ko si je otrok prisvojil vsaj tri pojme, mu bodo prihodnji že lažji in spoznavanje, kazanje in poimenovanje tem pojmom prikladnih predmetov potem pokaže, ali otrok res pojmuje, ali le mehanično imenuje zahtevane predmete. Glavna stvar je, da učitelj predmet, ki se nanj pojmi nanaša, vselej imenuje, da se tako predmet in ime, t. j. pojmi in njegov izraz v otrokovi predstavi z besedo krijeta.

Druga stopnja samostojnega dela pri govornem pouku je že težja: otrok predmet sam imenuje. Zdaj se pokaže, če si je otrok prisvojil pravilen pojmi, ali je šlo vse na slepo. Učitelj se tudi zadovolji z nepopolno izgovorjeno besedo, da je le pojmi pravilen, saj netočnost v izgovarjanju popraviti je itak vselej treba. Istodobno se vadi tudi otrokov spomin in pri izbiranju pravilne besede otrok tudi že presoja.

Da si otrok prilasti kolikormoč mnogo pojmov, je glavna naloga prvemu govornemu pouku. Ko je gotov v pojmovanju in poimenovanju nekaterih predmetov, dobi enega izmed njih in ga ponese k drugemu ali na drug že znan predmet. S tem se vadi v razumevanju dveh pojmov in izvrši obenem tudi mehanično delo: korak, ki je zopet nekoliko težji. Ko so vsi šolski predmeti poimenovani, je treba drugih, najbolje po naravi, ali če teh ni, na dobri sliki. Pri tem se je treba ozirati na razvoj in izpeljavo glasov.

Ko otrok imenuje predmet, vsebuje ta pojmi že takorekoč cel stavek, ker je v enem pojmu združena mnogovrstnost predstave. Če izgovori »miza«, pravzaprav reče: ta stvar, ki jo tu vidim, ki obstoji iz

teh in teh delov, ki za to in to služi, se imenuje ‚miza‘. Zdaj stori otrok nov korak dalje, ko izgovori: »To je miza.« Tako je slabotna pamet storila prvi korak duševnega dela: po sintezi mnogovrstnega je prišla do enote pojma. (Seveda je tej sintezi kazala pot analiza, saj je vse duševno delo le potem uspešno, če je analitično.)

Pot do te stopnje napravijo normalni otroci brez navodila in opore. Slaboumni otrok pa je do tu z učiteljevo pomočjo dosegel najhujšo strmino; zdaj na prevalju pa mu je že deloma v skupnem pouku odprta pot do nadaljnje tvoritve stavkov. (Dalje.)

Listek.

Od Azovskega morja.

Iz dopisov vojnega ujetnika nadučitelja Fr. Silvestra.

Res čudno. (Berdjansk v Tavričeski gub., 6./19. junija 1917.) Denar, ki so mi ga poslali starši preko Dunaja, je prišel retour v Vipavo. Kaj pa to? Morda sem pri zmedenosti, ki menda vlada po vsem svetu, tudi jaz že zapisan med — podpore nevrednimi? — Sploh imamo slovanski vojnoplenjeni marsikaj na srcu, in sicer na naslov tistih, ki so krivi, da je večina slovenskih vojnoplenjenih inteligentov — prepuščena sama sebi. — Navadna brezbriznost 20. stoletja, drugače si ne morem predstavljati netočnosti, s katero dobivamo pisma in denar. Pomislite, eno leto sem v Berdjanskem ujezdu, doma imajo moj natančni naslov in vendar — — — No, kdo bi se ne jezil, posebno če je že 33 mesecev v plenu, kot n. pr. Vaš zvesti, a neustrašni nadučitelj Fran Silvester. — Pečatim sam! »Napredek« — kajne!

V kopeli... Ravnokar sem prišel s tovariši iz vsakdanje kopeli tam od Azovskega morja. Čeh Pavlica, Dalmatinec sodnik Matjašič, Slovenec iz Štajerske Senčar (jurist) in seveda moja malenkost ležimo vsak dan tam v morskem pesku; žgoče solnce preganja iz okolice našega rojstva težkih kosti — vso sibirsko slabost. Pa zapojemo »Eno devo«, »Slovenec sem«, »Lepa naša domovina«, »Od Urala do Triglava« in druge, ki smo jih s takim navdušenjem prepevali doma, še bolj pa tu v tujini, v teh velikih dneh. — Tu je mnogo letoviščarjev. No, smo pa tudi nekoliko bolj brez skrbi, kot Vi tam ob Jadranskem morju. — Nesvobodni letoviščar Fran Silvester. — Berdjansk, 24. junija 1917.

Hleba belega... Vroč! Smo pač na jugu Rusije; pasji dnevi so nastopili, katere pa pri Vas bržkone še bolj občutite. — Hleba belega, kolikor hočemo. Mnogoštevilni »kurortni« so nam sicer nekoliko podražili produkte; no, primeroma se ne moreš mnogo pritoževati. Kako rad bi podal svojim v domovini vsaj to, kar meni ostane! Pri Vas imate še vedno, kot mi piše katehet Čadež, črne potvice. — V splošnem je vojnim ujetnikom v Berdjanskem ujezdu dokaj dobro. Zdaj, ko je več dela, dobijo pri kmetu hrano, obleko in po 30 rubljev na mesec. Demokratična Rusija ima srce

za — reveža in zato pomaga vsakemu potrebnemu. Pomagajte tudi Vi — ruskim vojnoplenjenim, drugače bo po vojni sramota. Da zdravstvujete svobodni slovenski narod. — Nadučitelj Fran Silvester. — Berdjansk, 13. julija 1917.

Tri leta nesvobodnega življenja, bridkih izkušenj, nedopovedljivih dogodljajev. Spoznal sem ruski narod starega in novega režima, spoznal dobre in slabe strani velikega slovanskega plemena. Ah, ko bi mogel povedati ljudstvu, da bo srečno le takrat, ko bo ustrojstvo ogromne države slonelo na — večnoveljavnih načelih! »Prazno je delo brez sreče z nebes«, pa če so načrti še tako lepi in če je še tako trdna volja pomagati — revnemu. O tem me prepričuje vsak dan. — Revolucija je izvršila veliko delo. Osvobodila je ruski narod težkih carskih verig in bo — ko preмага razne zapreke — izdelala ogromno delo vsečlovečanskega napredka. Pa Rusija ne bo silna, ne bo srečna, dokler ne nastopi v revnih in bogatih, v velikih in malih fundamentalna premena verskomoralnega življenja. Delo ogromno! Bog pomagaj Rusiji, Bože čuvaj Rusijo! — Nadučitelj Fran Silvester. — Berdjansk, 15. avgusta 1917. (Dalje.)

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Sestanek katehetov dne 13. marca. Prof. dr. G. Pečjak poroča iz odborove seje o stvareh, ki zadevajo katehetsko delovanje, o praktičnih nastopih, ki jih nameravamo prirediti; omenja tudi težave glede »Šol. molitvenika«. Ako bi se dal sedaj natisniti, bi bil dokaj drag; skušal bo postreči s kratkim nadomestilom (»Pri Jezusu«). — Razgovor je bil dalje o nameravani slov. učni knjižici »Kratke zgodbe s krščanskim naukom za prvence«. (O tem prihodnjic kaj več.)

Tajnik Čadež je nato čital del razprave »o razlagi težjih mest v bibličnih zgodbah«. — Vprašanja, ki se jih razprava tiče, so zelo zanimiva; pa je tudi nujno potrebno, da jih zna katehet razjasniti, oziroma da zna učencem pomagati preko raznih težkoč v sv. pismu. — Če bo razprava odobrena za tisk, jo bomo objavili.

Vil. Pichlerjeve zgodbe s krščanskim naukom, ki jih je izdala katehetska sekcija dunajske Leonove družbe, so odobrili škofijski ordinariati v Ljubljani, Mariboru, Celovcu, na Dunaju, v Brnu,

Kraljevem Gradcu, Litomericah, Olomucu, Pragi, Solnogradu in Trientu.

Katehetske beležke.

O spominskih podobah za prvoobhajance je zapisal dunajski katehet Rauchenwald v »Chr. pädag. Blätter« več vpoštevanja vrednih opazk, ki naj nanje tudi mi opozorimo. — O tem, da naj se otrokom vsekako daruje primeren spominek na tako pomenljiv dan, smo menda vsi edini. Če pa tuintam otroci ne znajo prav in po vrednosti ceniti tega spominskega darila, je pa najbrž kriv le katehet. Povečini otroke že opozorimo, naj pazijo na podobo in naj jo imajo v čisljih še v poznih dneh; pozabimo pa točno razložiti, kaj podoba pomeni, kaj počituje. Nekateri katehetje porabijo spominsko podobo tudi kot jedro svojemu nagovoru, kar se da prav s pridom pogoditi zlasti pri popoldanski pobožnosti na obhajilni dan. Morda bi kazalo podobe šele ob ti priliki razdeliti, preprij pa blagosloviti.

Da otroci prvoobhajilnih podob ne zanemarijo in ne zavržejo, je treba pač gledati, da ne bodo preveč preproste in

ne brez vsebine. V tem oziru se nam ni pritoževati, da bi ne imeli na razpolago dovolj ličnih in krščanski umetnosti vsaj dovolj ustrezajočih vzorcev. Seveda vsi boljši in mičnejši izdelki so v ceni nekoliko višji, kar marsikoga nekoliko oplaši, zlasti če ima številno čredico ljubljencev Jezusovih pri prvem sv. obhajilu. Najkoristnejše bi bilo, če bi se moglo doseči, da bi starši vsakemu prvoobhajancu oskrbeli čeden okvir za spominsko sliko, a največkrat ne pridejo čez dobro voljo. Neki dunajski katehet se je hotel prepričati o usodi obhajilnih podob, pa je v ta namen poizvedoval pri 282 učencih meščanske šole. Med temi jih 10 sploh ni dobilo nobene spominka, 74 si jih je oskrbelo okvir, povečini so pa imeli podobo spravljeno v kakem predalu; takih, ki so jo izgubili in zanemarili, je bilo samo 17. Podobne izkušnje so konstatirali tudi drugi katehetje.

Kdo naj trpi stroške za dostojne spominske podobe? — Večinoma so in bodo morali tudi v bodoče to breme prevzemati katehetje sami. Marsikje poravnajo te račune župniki iz cerkvene blagajne, česar menda škofijski ordinariati ne zabranjujejo; kjer so pa otroci-prvoobhajanci iz različnih župnij, kakor n. pr. v mestih, bo pa to vprašanje stalno — kakor doslej — obremenjevalo pičlo denarnico katehetovo, ne da bi se kdo menil, koliko ga stane in kje bo dobil. V Ljubljani bi kazalo, da bi mestni šolski svet izposloval od občine primerno pavšalno vsoto, ki bi se razdelila katehetom po številu prvoobhajancev. Na Dunaju so se katehetje prav v tem oziru obrnili s prošnjo do ondotnega nadškofijskega ordinariata, ki je odgovoril, naj se na konferencah s cerkvenim nadzornikom o tem porazgovore in stavijo primerne predloge, ki jih bo ordinariat potrdil, v kolikor bodo to dopuščale premoženjske razmere dotičnih župnij.

Olajšaj naizustno učenje. Noben predmet ljudske šole menda ne nalaga spominu tolikega bremena kot kateheza. Svetopisemske zgodbe se še precej hitro in lahko vtisnejo v spomin, ker so deluje in pomaga večalimanj nazornost predmeta samega in se otroci pri poda-

vanju in pripovedovanju lahko prosto izražajo. Katekizmovi odgovori se pa največkrat ne dajo veliko izpreminjati, marveč si jih je treba dobesedno zapomniti. Katehet naj bi skušal otrokom to delo kolikortoliko olajšati. Kako?

a) Staro pravilo zahteva, naj se otroci uče na pamet le take odgovore, ki jih razumejo vsaj po glavni vsebini in po zmislu. Misel, ki je v odgovoru izražena, bo pripomogla, da si bo otrok tozadevno besedilo laglje prisvojil in v spominu obdržal. Zraven je pa dobro, če katehet prav na roko pokaže, kako naj se otroci uče. Veli naj, da otroci parkrat počasi preberejo odstavek, ki bi si ga naj zapomnili; opozori jih, naj predvsem pazijo na pomen odgovora in si ga obdrže v spominu. Nato naj pa pazijo, s kakšnimi besedami je izražena dotična misel in naj si skušajo misli združiti z besedami. Če se oprimejo te metode, jim bo učenje šlo gladko izpod rok.

b) Precejšnja opora naizustnega učenja je tudi v pravilu in zahtevi, naj se otroci uče celotnega odgovora, ne pa stavka za stavkom. Bero naj pazljivo ves odgovor tolikrat, da si ga prisvoje in znajo povedati. Pazljivost je seveda pri daljših odgovorih zelo važen faktor.

c) Katehet naj svetuje, da se otroci še tisti dan, ko so imeli krščanski nauk, za silo nauče naročenih odgovorov. Na predvečer katehetove ure pa naj dodobra ponove. To drugo učenje sila veliko izda in vtisne učno snov trdno v spomin.

Iz zgodovine katekizma. Kdaj bomo mogli osrečiti mladino z idealno in vsekozi ustrezajočo učno knjigo krščanskega nauka? — Na to ne moremo nič drugega odgovoriti, kakor da skomignemo z rameni. Izboljševalni nasveti in predlogi so mnogovrstni in tako številni, da še ne bomo kmalu vsemu kos; poleg tega bo pa težkokdaj prišel čas, da bi se vsi katehetje složili v sodbi, češ, ta in ta knjiga je res vzorna. Vsi katehetski pisatelji pač težé v prvi vrsti za tem, da bi ustvarili za učno knjigo krščanskega nauka preprosto, otrokom umljivo dikcijo in otroško izražanje. Druga skrb je v tem, da bi se nutil ves zveličavni nauk v kolikormoč kratki obliki. Za lažje umevanje in za ličnejšo in prikup-

ljivejšo opremo pa naj bi se oskrbele vzorne ilustracije. Doslej se ne eno ne drugo še ni prav posrečilo — če izvzamemo Pichlerjev poizkus.

Kako je v zadnjih dveh stoletjih narasčalo število vprašanj in zopet poje-malo, naj pojasni naslednja statistika:

Mali katekizem Kanizijev (1771) je imel 220, Overbergov (1804) 990 vprašanj, veliki katekizem Deharbov (1859) je imel 1112, veliki Lindenov 907, Avstrijski (veliki) ima 877, Kolinski 692, Lindenov novi (1900) 476, Avgsburški (1905) 466, Lindenov srednji (1908) 439, isti (1913) 433, Stieglitzev (1914) 325 vprašanj.

Zaradi soglasja. Pri »Večerni molitvi« (glej št. 3. »Slov. Učitelja«, str. 55) naj se uvrsti »Oče naš« neposredno za pesmijo.

Pedagogika prvega sv. obhajila. Pač redkokdaj so otroška srca tako dovtetna za vse dobro kot med pripravo na prvo sveto obhajilo; katehet bo to ugodno razpoloženje previdno izkoristil za vzgojne namene. Predvsem bo priporočil otrokom, naj na predvečer pred sv. obhajilom prosijo starše odpuščenja za vsa razžaljenja in nevoljo, ki so jo povzročali s svojo površnostjo in nepokorščino. Večina tega ne bo prav lahko in z veseljem storila, a za bodočnost je to ponižanje kaj zdravilno in koristno. Katehet naj prvoobhajancem to trnjevo pot nekoliko omili ter jih pouči, kako naj store in kako naj govore, kajti drugače se jih bo le majhen del ojunčil, da bi tako očitno priznal svojo krivdo. Ako pozneje vprašaš po vzroku, zakaj niso prosili odpuščenja, se bo navadno vsakdo izgovoril: »Me je bilo sram.« Katehet naj torej kar v šoli pove besedilo, kako je treba prositi odpuščenja, zraven pa naj doda nekoliko krepkega bodrila, češ, boste videli, kako bodo starši veseli, potolaženi in zadovoljni, ko bodo videli, da jim obljublimate zanaprej ljubezen, vdanost in pokorščino.

Ne pozabi! Ko se bliža slovesnost prvega sv. obhajila, opozori v cerkvi ali po šolskih otrocih starše in sorodnike prvoobhajancev, da je dovolil sv. oče Pij X. popoln odpustek vsem sorodnikom prvoobhajancev do tretjega kolena, če se udeleže slovesnosti prvega

sv. obhajila, pristopijo z otrokom-sorodnikom k sv. obhajilu in molijo na pa-pežev namen.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Tega imam rad... Znana pisateljica Handl-Mazetti ne more prehvaliti Tirolcev, ki jih je opazovala in spoznavala v vojnih bolnišnicah. Občuduje ne le njih hrabrost in zvestobo, marveč še bolj njih otroško zaupanje v Boga, njih vero, ki je trdna kakor tirolske gore, zraven pa globoko ljubezen do vladarja in cesarja. Med drugim pripoveduje o nekem Tirolcu, ki je prišel iz boja z napol zmečkano levo roko; komaj se ga je še nekoliko držala. Tri dni je visel mož v smrtni nevarnosti v vojni bolnišnici. Ko se mu je nekoliko izboljšalo, bi ga bila rada pisateljica nekoliko razvedrila in razveselila. Ponudila mu je šop razglednic, češ, naj izbere tiste, ki mu najbolj ugajajo. Izbira je bila koj gotova. »Že vem, katero vzamem,« pravi mož. Pri tem seže z zdravo roko po razglednici, ki je imela sliko avstrijskega cesarja. »Tega imam rad,« zakliče iskreno. — Pisateljica pristavi k tej dogodbici: Najraje bi bila videla, da bi bil v tem trenutku navzoč fotograf, ki naj bi bil naslikal ta ganljivi prizor...

Glej, ljubi otrok, v tabernaklju — v sv. hostiji — je pričujoč tvoj nebeški Kralj. Pričakujem, da boš tudi ti s tako iskrenostjo klical zdaj in pozneje: »Tega imam rad!« — Glej, da boš to, kar govoriš, potrjeval tudi s svojim lepim življenjem. Ne pozabi, da ta Kralj ve natančno vse, kar si storil in kar boš še storil iz ljubezni do njega.

Primeri. V dunajskem pratra je sviral pred leti star, reven goslar, da bi si zaslužil nekaj vinarjev. Pa trud je bil skoraj zastonj; šetalci se niso dosti zmenili ne zanj ne za njegovo godbo. Zdaj se mu približa slavni umetnik Beranger, vzame njegove gosli ter začne čudovito lepo svirati. Ljudstvo se gnete okoli njega, siromak pa, ki je stal poleg, je komaj sproti pobiral drobiž, pa tudi debel denar, ki so ga mu darovali bogati Dunajčani.

Tudi naša molitev je pred Bogom dostikrat podobna sviranju revnega muzikanta! Zato je pa potrebno, da si po-

iščemo mogočnega pomočnika in zaščitnika. Božji Sin sam igra, svira, poje in moli pri daritvi sv. maše čudovito lepo na čast in slavo nebeškemu Očetu — in sicer v našem imenu, v imenu vseh, ki so pobožno navzoči pri najsvetejši

daritvi. Vsakdo, ki je pobožno in zbrano pri sv. maši ter se združi v molitvah z mašnikovimi molitvami in prošnjami, bo prejel bogatih darov in milosti, ki bodo padale v njegovo dušo.

Učiteljski vestnik.

Spremembe. Črnomeljski okraj: Emil Karče, supl., Stari trg; Ljudmila Pristov, supl., Semič. — Kamniški okraj: Josipina Fischer, supl., Angela Nerina, prov. vod., Stranje; Marija Tomec, prov. učit., Moravče; Antonija Porenta, prov. učit., Vrhopolje. — Kočevski okraj: Angela Gradišar, prov. učit., Loški potok; Roza Zarl, prov. učit., Borovec. — Kranjski okraj: Angela Črnologar, supl., Šmartno pri Kranju; Friderika Chvatal, supl., Tržič (deš. šola); Ivan Golmajer, supl., Tržič (deška šola). — Krški okraj: Frančiška Božič, prov. učit., Šmarjeta; Frida Lužar, prov. učit., Mokronog. — Litijški okraj: Ana Šeme, supl., Dole. — Ljubljana: Rudolfina Rasteiger, prov. učit., mestna slov. dekl. osemrazrednica pri Sv. Jakobu. — Ljubljanska okolica: Fran Rant, supl., Borovnica; Hermina Kobal, supl., Vrhnika; Marija Celar, supl., Lipoglav; Marija Špan, supl., Brezje. — Novomeški okraj: Marija Perko, supl., Valtavas. — Postojnski okraj: Ana Tomšič, prov. učit., Vrbovo; Marija Punčuh, supl., Vrhopolje; Maks Jovan, prov. učit., Knežak; Pavla Hvala, supl., Knežak; Ivana Knap, supl., Kuteževo; Josipina Blumauer, supl., Studeno; Fortunat Lampret, prov. vod. in Ana Dovgan, supl., Trnovo.

Ponovno odlikovanje. Cesar Karel je podelil gđčni. Avgusti Mattanovič, učiteljici na slovenski dekl. osemrazrednici v Ljubljani — zlat zaslužni križec na traku hrabrostne svetinje kot priznanje za marljivo in trudaljubivo pomoč v sanitejski službi.

Nadaljevalni tečaj. Nekateri učiteljski kandidati so porabili ugodnost, da so smeli predčasno napraviti zrelostni izpit, ko so bili poklicani pod

orožje. Zanje se bodo morali prirediti posebni nadaljevalni učni tečaji. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je predlagal deželnemu odboru, naj bi se takim učiteljem, ki imajo predčasne zrelostne izpite, za čas, ko bodo obiskovali učni tečaj, dovolile supletorične učne moči, tozadevni stroški pa naj bi se povrnili iz normalnošolskega zaklada. Deželni odbor je predlogu ugodil, ni pa obetal podpor za obisk nadaljevalnih tečajev.

Vesel dan. Dne 15. marca je pritrdila dunajska zbornica predlogu posl. Teufel-a kot poročevalca, naj se dovolijo avstrijskemu učitelstvu draginjske doklade v izmeri 180 do 200 milijonov K. Doklade naj se po vseh kronovinah enotno uredi; dežele, ki bi se predlogu ne prilagodile, izgube ugodnost državnega prispevka. Poslanec Jarc je predlagal, naj se poviša prvotno nameravani državni prispevek v toliko, da plača država 70 odstotkov, ostalih 30 odstotkov pa dežele. Poslednji predlog je bil sprejet s 113 proti 79 glasovom.

Draginjska doklada za učitelje. V seji državnega zbora dne 15. marca je bil sprejet zakon, ki dovoljuje vladi, da nakaže onim deželam, ki bodo voljne dati učiteljem v tem zakonu določene draginjske doklade, 70odstotni prispevek v kritje vseh stroškov. Prvotni predlog je dovoljeval le 50 odstotkov, a na predlog poslanca Jarca naj bi se državni prispevek povišal na 70 odstotkov.

Draginjske doklade so razdeljene v pet razredov, a vsak razred na štiri stopinje, in sicer sledeče: V I. razred spadajo učitelji-samci, oziroma vdovci brez otrok. V 2. razred oženjeni učitelji brez otrok, oziroma vdovci z enim otrokom. V 3. razred oženjeni učitelji z dvema otrokoma, ozir. vdovci s tremi otroki.

V 4. razred oženjeni s tremi ali štirimi otroki, oziroma vdovci s štirimi ali petimi otroki. V 5. razred oženjeni učitelji z več kot štirimi otroki, oziroma vdovci z več kot petimi otroki. Stopnje so sledeče: I. do vstevši 10 let celotne službene dobe, II. do vstevši 16 let, III. do vstevši 23 let in IV. do vstevši 40 službenih let. Draginjska doklada znaša v 1. razredu in I. stopnji 972 K na leto, v II. stopnji 1272 K, v III. stopnji 1548 K, v IV. stopnji 1752 K. V 2. razredu I. 1440 K, II. 1752 K, III. 2016 K, IV. 2472 K. V 3. razredu I. 1968 K, II. 2280 K, III. 2544 K, IV. 3000 K. V 4. razredu I. 2496 K, II. 2808 K, III. 3072 K, IV. 3528 K. V 5. razredu I. 3024 K, II. 3336 K, III. 3600 K, IV. 4056 K. — Podobne, nekoliko višje postavke veljajo za meščanske učitelje.

Omožene učiteljice dobe draginjsko podporo po I. razredu. — Pomožni in namestni učitelji ter učiteljsko osebje, ki služi za remuneracije, naj dobe doklado 548 K. — Vpokojeni učitelji, ki so služili do 15 let, naj dobe draginjsko doklado 576 kron, če je presegala službena doba 15 let, pa 720 K. — Učiteljske vdove dobe 468 K, oziroma 576 K, če je služil njih pokojni soprog več kot 15 let. Učiteljskim sirotam, ki dobivajo pokojnino, je izplačati 500 K, onim pa, za katere se plačuje vzgojevalni prispevek, 300 K. — Bivšim učiteljem, njihovim vdovam in sirotam, ki uživajo miloščino, se dovoli 300 K. Zakon naj velja od 1. januarja 1918. Te določbe so bile v državni zbornici soglasno sprejete.

Glede državnega prispevka so se pa pojavila ostra nasprotstva. Finančni minister je izjavil, da država ne more prispevati več kot 50% in ako bi zbornica sprejela 70%, bi vlada zakona ne predložila cesarju v potrjenje. Zato utegne gosposka zbornica zakon spremeniti v zmislu vladnih zahtev in potem bi prišla vsa stvar še enkrat pred poslansko zbornico. Predlog posl. Jarca je bil stavljen in sprejet pač v prilog in na dobro dežel. financam, a če finančni minister izjavi, da država ne more več prispevati kot 50% in da bi vlada višje postavke nikakor ne predložila

cesarju v potrjenje, potem ne vemo, če je bilo modro, da se je tiščalo kvišku, kajti danes bi bil drugače zakon o podpori učiteljstvu že potrjen. — Tolaži nas, da bo zakon veljaven od 1. januarja 1918 dalje.

Odposlanstvo »Slovenske zveze« je že po tem glasovanju osebno predložilo zadnjič omenjene zahteve deželnemu glavarju dr. Šustersiču ter s potrebno ostroostjo obrazložilo ožupni položaj kranjskega učiteljstva. — Deželni odbor je nato v seji 28. marca sklenil sledeče: Ministrski predsednik vitez Seidler se brzojavno naprosi, naj zastavi svoj vpliv, da od poslanske zbornice sklenjeni zakonski načrt glede draginjske podpore učiteljstvu (za l. 1918) zadobi čimprej in sicer nespremenjen zakonito moč. Vlada se nujno opozarja, da bi dežela nikakor ne mogla nositi več kot 30 % od poslanske zbornice določenih učiteljskih draginjskih doklad in da bi deželni odbor moral odkloniti vsako odgovornost, če bi se v zakonskem načrtu kaj spremenilo v breme deželam.

Ta brzojavna zahteva se je naznanila tudi drugim deželnim odborom s pozivom, naj tudi podobno pritisnejo na osrednjo vlado.

Dokončna rešitev naših doklad se bo, kakor videti, nekoliko zategnila. Kazalo bi, da deželni odbor z ozirom na kontingent, ki ga bo v ta namen prispeval, že naprej izplača primerno vsoto, kajti doklade so dovoljene od 1. jan. 1918 dalje. Ali naj čakamo do jeseni, vmes pa sestradani in raztrgani hodimo v šolo!

Zadnje draginjske doklade se je razdelilo na Koroškem več nego pri nas na Kranjskem. Koroško učiteljstvo (1094 stalno nastavljenih učnih moči, 200 pomožnih, 136 vpokojenih, 159 učit. vdov, 14 učit. sirot, 64 učiteljic za ročna dela) je prejelo 1.186.683 K, kranjsko po 1 milijon 16.000 K.

Učitelji-invalidi. Nastale so bile neosnovane in za prizadete vojake žaljive govornice, da učitelji - invalidi ne bodo mogli in smeli več poučevati v šoli. Šolska oblast naznanja, da se bo vojno službovanje učiteljev v vsakem oziru vpoštevalo ter da se bo za invalide vse sto-

rilo, da bodo mogli svoj poklic izvrševati vsaj na kaki večrazredni ljudski šoli, kjer bodo mogli dobiti pri učiteljih-tovariših potrebno pomoč, n. pr. za pouk telovadbe, petja i. dr.

Naslov infuliranega opata Božjega groba v Štepanji vasi s pravico ondi nositi mitro in palico je podelila sv. stolica mestnemu katehetu in beneficijatu Božjega groba g. Janezu Smrekarju.

Odlikovanje. Naslov »ravnatelja« je vsled predloga dež. šol. sveta za Kranjsko priznalo naučno ministrstvo gg. nadučiteljema Jožefu Cepuder in Ivanu Jeglič v Ljubljani.

† **Šarec Hedvika.** Dne 6. aprila je umrla v Novem mestu, kamor je bila šla na velikonočni odmor, gdč. Hedvika Šarec, učiteljica v Moravčah. Službovala je že 40 let ter bila do zadnjega čvrstelega zdravja. Pokojna zgledna in vzorna učiteljica je bila med najstarejšimi člani naše »Slomškove zveze«. Naj prejme pri božjem Učeniku plačilo za trudoljubivo, vzgojno delo!

Naša zborovanja.

Novomesto. Podružnica Slomškove zveze za novomeški in črnomeljski okraj zboruje 2. maja t. l. v Novem mestu v poslopiju stare gimnazije ob 11. uri dopoldne, če bodo vlaki redno vozili; če pa ne bo normalne vožnje, se zborovanje odloži za nedoločen čas. Spored: 1. Volitev novega odbora. 2. Gmotno stanje podružnice napram centrali. 3. Sprememba pravil Slomškove zveze. 4. Oddaja služb in nastavljanje. Vabite se vsi člani in članice, da gotovo pridete! Odbor.

Menih in ovčar. Vsled svoje sveto sti in pobožnosti zasloveli menih Tauber je srečal nekoč skromnega ovčarja, pa se je jel z njim ljubeznivo pogovarjati. Menih ga ni poznal, zato ga je vprašal: »Kaj pa si ti?« — »Kralj,« se odreže nagovorjeni. »Kje pa je tvoje kraljestvo?« Pastir: »Moje kraljestvo je v mojem srcu.« »In tvoji podaniki?« — »Moji podaniki so strasti, nagnjenja, hude želje; nad vsemi moram vladati, vse strahovati.«

Menih se ni mogel prenačuditi globokoumnosti pastirjevi. Zatopljen vase se je odstranil govoreč sam pri sebi: »O,

ko bi bilo le več takih kraljev! Pa da bi bil vsaj jaz med njimi!«

Ta-le dogodek mi je prišel pod roke, ko sem dne 23. marca čital v »Slovenecu« nekako obtožbo in ne preveč prikrit izliv nevolje, ker je odbor »Slomškove zveze« brez ugovora sklenil, naj se glavna skupščina odloži do septembra. Ne vsem znani nezadovoljnež, ki bi utegnil še v našo nepolitično katoliško učiteljsko organizacijo zatrositi kvas nesoglasja in razdrapanosti, pač ne more reči, da posnema gori omenjenega pastirja, daši bi bilo zanj le koristno.

Ko smo kot »Slomškarji« v stalni borbi s protikrščanskimi elementi doživljali grenke ure, ko smo nemalokrat bili v zasmeh drznim zagovornikom brezverstvene šole — smo vztrajali kot junaki. Niso nam vzeli poguma. Svojim vzvišenim idealom se pa ne bomo izneverili tudi takrat ne, če nam v lastni hiši lete od nepoklicanih oseb in brez potrebe polena pod nože.

Če je kdo užaljen, ni bil po krivici. Če se mu zdi, da kaj ni bilo v redu, naj se obrne do kompetentnega mesta. Pri odborovi seji je prilika, da se brez ozira na desno ali levo pove, kar koga teži. Pri zadnji seji so bili navzoči odborniki obeh naših takozvanih struj, a ni bilo ugovora ne zoper preložitve občnega zbora, ne zoper druge sklepe.

Ker omenjam »struje«, pripomnim, da se naša nepolitična »Slomškova zveza« oklepa slejkoprej starega, častitljivega gesla: »Vse za vero, dom, cesarja«; ravna se in se bo ravnala po navodilu, ki je vtisnjeno naslovni strani našega lista: »Bogu srce, mladini ljubezen, domovju zvestobo.« Kdor je katoliški učitelj po življenju, komur so vodilo in merilo pri vzgoji, v šoli in zunaj šole katoliška načela, — ta je naš, tega pozdravimo kot dragega sobojevnika, ta ima vsekdar mesto v naši »Slomškovi zvezi«. Politične aiference v krogu naših ljudi se bodo omilile in uredile, — te nas ne smejo zbežati. — To načelo se je poudarjalo tudi pri zadnji odborovi seji, kjer smo se v prijateljstvu in dobri volji razgovarjali in posvetovali privrženci obeh naših »struj«.

To je naša veroizpoved, ki nam je v prvi vrsti sveta. Da smo se v drugi vrsti vsekdar potezali tudi za gmotne koristi učiteljstva, tega ni treba dokazovati, saj se nam je že nemalokrat očitalo, da smo celo presilni. Tudi ko so bile ukinjene vojnodraginjske doklade, je »Slomškova zveza« prva započela potrebno akcijo.

Naj še pristavim: Od ustanovitve »Slomškove zveze« pa do danes smo imeli pred očmi le plemenite namene, ki smo se zanje borili, zanje trpeli. Nismo iskali časti, ne odlik, ne ugodnosti. Mirneje bi bili živeli brez bojev; marsikatero grenko bi si bili prihranili, če bi se bili umaknili za peč in mirno gledali, da bi si svobodomiselci osvajali šolsko in vzgojno torišče.

Ako kdo misli, da smo na napačni poti, naj nam da boljših nasvetov, a pri-

jateljsko. Navajeni smo složnega in edinstvenega sodelovanja vseh, ki so v naših vrstah. Vsak dober svet bomo vpoštevali. Kdor je iz drugačnega testa, naj si išče družbe in zaslonbe v nasprotnikovem taboru. Ali sme že vsakdo, ki misli, da je užaljen, javno razgaljati svoje slabosti? Kdor sodi, da bo bolje ustrezal pravemu in prvemu namenu, ki je začrtan v pravilih »Slomškove zveze«, — kar na plan! Vsi dosedanji graditelji »Slomškove zveze« se radi umaknemo, samo če bomo zagotovljeni, da se bo naša organizacija razvijala v smeri, ki je očitana v imenu in v osebi našega vzornika Slomška. Kdor bi pa iskal samega sebe in skušal našo dično organizacijo zavesti na razpotja, temu kličem odločno in resno: Roko proč!

Veteran.

Vzgoja.

Postava zoper kino. Neprestano se nadaljuje boj zoper javne pohujševalnice — kinobrloge. V Nemčiji pripravljajo besedilo zakona, ki ga bodo predložili državnemu zboru. Glavne točke nove postave, ki naj bi se zanjo ogreli tudi naši postavodajalci, bodo tri: 1. Moralno manj vredni osebi se ne sme nikdar dovoliti koncesija za kinogledišče. 2. Število kinogledišč bodi omejeno. 3. Vsi nravno spotakljivi filmi se morajo brezpogojno odstraniti. Kdor bi se v tem kaj zagrešil, se mu takoj vzame koncesija. Predlogo so izročili odseku 21 zastopnikov. O malem kinu so se tudi najbolj svobodomiselni poslanci izjavili, da je uničil veliko »nравnostnih vrednot«.

Pregledovanje šolarskih knjižnic. Koncem I. 1915. je izšel ukaz ministrstva za pouk in bogočastje, naj se vse knjige po šolarskih knjižnicah ponovno in brez odloga revidirajo in presodijo. V odloku se zahteva naslednje: Skrbi naj se, da se bodo vse knjige, zoper katere bi imelo učiteljstvo bodisi v patriotičnem ali verskonravnem oziru količkaj pomislekov, takoj odstranile; skrbi naj se pa tudi, da se bodo knjižnice — v kolikor dopuščajo sredstva — izpopolnile in po-

množile s knjižnimi deli, ki bodo vzbujale v mladini dinastični čut ter ljubezen do skupne domovine, kakor tudi druge državljanske čednosti. Zraven teh je treba skrbeti tudi za knjige, ki bodo v nemale ljubezen do ožje domovine in do lastnega naroda. — Ako bi se utegnili pripetiti, da bi učiteljstvo na eni šoli kako knjigo zavrglo, dočim jo je drugod odobrilo, naj se dotični zvezki predlože komisiji, ki jo določi okrajni šolski svet, da jih še enkrat presodi ter oceni. Ta ocena se predloži dež. šolskemu svetu, ki določi enotno ravnanje za vse zavode glede razpornih knjig.

Sedanje določbe, zlasti določbe glede osebne odgovornosti voditeljev in učiteljev, ki sprejemajo knjige v šolske knjižnice — ostanejo prejkoslej v polni veljavi.

Na ta ukaz naučnega ministrstva smo nanovo opozorili, ker so nekatera šolska poslopja med sedanjo vojsko uporabljale vojaške oblasti in knjižnic doselej ni bilo možno pregledati.

V zadregi. Morda se še danes tuintam pripeti, da katehet 6. in 9. zapoved v šoli kar prezre, češ, »nečistost in vsa nesramnost... se še ne imenuj ne med

vami, kakor se spodobi svetim, ali nespametnost, ali nespametne, ali grde besede.« (Ef. 5, 3.) Toda brez pouka mladina tudi v tem kočljivem vprašanju ne sme ostati, dasi je treba pri katehezi o 6. in 9. zapovedi velike previdnosti in razsodnosti, modrega preudarka, izbranih besedi, resnega podavanja in prave mere z ozirom na različno starost otrok. Te stvari smo že večkrat poudarjali. — Če bi katehet storil svojo dolžnost, bi po družinah ne bilo vprašanj, ki z njimi spravijo otroci v zadrego starše, vzgojitelje ali služinčad. Nedavno vpraša deček (3. razreda) svojo domačo učiteljico: »Kaj se pa to pravi: ne želi svojega bližnjega žene!« — Vzgojiteljica je bila v vidni zadregi. Kaj naj odgovori? — Na

srečo si je v sili prav spretno pomagala. Odgovorila je s primero: Misli si dva soseda. Prvi ima černo, nerodno, zanikarno, površno in zoprno ženo. To ga nemalo draži, zlasti ko vidi, kako dobro, modro, skrbno, pridno in ljubeznivo ženo ima sosed. Misli si, to-le gospodinjo bi jaz rad imel. Če si takih misli in želja ne izbije iz glave, pa se kaj lahko pregreši zoper 9. zapoved božjo, ki pravi: Ne želi...«

Ali bi ne smel enake primere rabiti tudi katehet v šoli?... Za zgled lahko porabi tudi zgodbo Janeza Krstitelja in kralja Heroda. Kralja je Janez svaril: »Ni ti dovoljeno imeti žene svojega brata!«

Raznoterosti.

Sama tožba nič ne izda... Nedavno smo poročali, kako se polnijo dunajske srednje šole z židovskim naraščajem. Enaka tožba prihaja tudi z Ogrskega. Tam je na 183 srednjih šolah 49.200 krščanskih dijakov, 15.574 pa židovskih, dasi je ondi samo 5 odstotkov židovskega prebivalstva. Tako se množi židovska inteligenca, ki bo v bodoče še bolj izpodrivala krščanske inteligente. Že zdaj vsevprek toži, da po raznih centralah in vojnih uradih kar mrgoli židov, a sčasoma bo še hujše. **Te razmere** niso nikomur všeč (razen židom); a če pride kdo, ki svari pred židovskimi časopisi, bo pa našel povsod le gluha ušesa; če opozarjaš na židovske tvrdke, češ, »svoji k svojim« — te bodo pa še zaprli.

To govorite, to priporočajte! Gospod vojni kurat J. Hafner je v 68. številki »Slovenca« opisal svojo pot na Mangart. Zelo všeč nam je bil ta-le odstavek: »In tuintam pisane blazinice gorskih cvetlic vseh vrst, malih, nežnih. Samo za pogled so; prešibko in prekratko stebelce imajo, da bi se dale zataktniti za trak. Le kraljeve planike, visokorastle, bele in zageorele, košate in sokorastle, bele in sveže, zdrave in krepke — te vabijo in vlečejo. Ne! Samo oko te naj poljubi, roka poboža, a nikoli ne od-

trga. Lepa in zdrava ostaneš le na skali, v ruši, kjer si pognala. Nespametna, kruta je ljubav tistih, ki te trgajo, izdirajo iz materinskih tal, da jim oveneš pozabljena za trakom in končaš v smeteh. Rasti, razcvitaj se, hvali Boga, razveseljuj ljudi in jim oznanuj, da se najbolje živi doma, na domačih tleh...!«

Te modre besede pozdravljamo s polnim srcem. Berite jih, cenj. tovarišice in tovariši, otrokom v šoli ter jim povejte, kako brezsrčno in vandalsko je početje onih meščanskih otrok — velikih in malih — ki hočejo populiti in potrgati vse cvetje, kjer in kolikor ga najdejo, da jim že v roki zvene in da ga potem vržejo na ograd. Ljudje božji! Pustite vendar naravi lepo lice in mično obleko. Naj se raduje tega krasu še kako drugo in ne le tvoje oko!

Vinarska zbirka naših šolskih otrok na Kranjskem za sirote po padlih vojakih znaša doslej dobrih 100.000 K. Tu se je res izkazalo, kako resničen je pregovor: »Iz malega raste veliko.« Deželna vlada bo sedaj podeljevala resnično potrebnim sirotam primerne podpore; kljub temu se bo nabiranje še nadaljevalo.

Za dijake in bogoslovce. Februarja je izšel odlok vojnega ministrstva, ki do-

voljuje študijski dopust gimnazijskim absolvirancem, visokošolcem in nastopnim bogoslovcem, ako so dejansko služili že dve leti v vojni in bili vsaj šest mesecev na fronti. Dopusti se bodo dovoljevali za prihodnji poletni semester in se začno 28. aprila.

»**Za mladino primerno**«, »**za mladino neprimerno**« — tako in podobno se bere po reklamnih listih, ki jih pošiljajo in širijo kino-gledišča. Naj se ravna tako ali tako, tega nam ne bo nihče izpodbil, da je ta zabava za mladino več ali manj pohujšljiva, dokler ne dobimo zavoda, ki bo izdeloval filme za mladinske predstave. Kakor se kaže, vse oblastvene prepovedi nič ne izdajo; mladina hodi v »kino« — najprej nekoliko izbira, potem pa išče predstav, ki »vlečejo«. Vpeljimo mladinske, vzgojne predstave, vse drugo naj se pa strogo in brez okoliščin prepove. V Nemčiji (M.-Gladbach, Waldhausnerstraße 100) so že ustanovili centralo za posojanje filmov, ki so res dobri in vzgojni. V isti založbi izhaja tudi list, ki to centralo priporoča in podpira, namreč »Bild und Film«.

Tožba. »Straža« je zapisala 14. febr. t. l. naslednjo sodbo in obsodbo: »Ni izlepa kaj tako žalostnega, kakor nemška šola, naj bo že javna ali zasebna, ki je napolnjena s slovenskimi otroki. Poštenemu človeku se gnusi tako potujčevanje, a obenem ga boli srce. Toda ali store naši izobraženci vse, da bi odvrnili to početje?...« Tudi za Ljubljano bi se deloma spodobila enaka ali vsaj

podobna lekcija. Tudi tu mora čutečega človeka kar zazebsti, ko se ob sklepu pouka iz ljudskih šol z nemškim učnim jezikom vsuje kopa za kopo slovensko ščebetajočih otrok. Kje je krivda, da se mora otvarjati vedno več paralelk na teh zavodih? Toliko se piše o narodni zavednosti, o bodoči Jugoslaviji, zraven pa to potujčevanje, ki dela obenem težave in preglavice učiteljstvu, saj je jasno, da v takih razredih ne more biti pravih uspehov. Res je, da zavedejo slovenske starše do tega koraka praktični razlogi, češ, bo otrok lažje kruh služil; toda ti razlogi bi se morali umakniti višjim, idealnejšim, zlasti, ker se ni bati, da bi se po slov. ljubljanskih šolah otroci, ki so količkaj zmožni, ne priučili tudi toliko nemščine, kolikor je bodo morda potrebovali.

Redni vseučiliški profesor je postal bivši privatni docent na dunajski univerzi, sedanji minister dr. Ivan Žolger. To imenovanje našega štajerskega rojaka je cesar potrdil 10. marca.

Do boljšega kruha se je prikopal Jožef Reiter, ki je bil svoj čas podučitelj (Hofkirchen), zdaj je pa skladatelj in kapelnik c. kr. dvorne opere na Dunaju. Nekaj časa je bil tudi ravnatelj glasbenega zavoda »Mozarteum« v Solnogradu.

Močno bi bilo ustrezno upravnistvu in uredništvu, če bi kdo izmed cenjenih naročnikov mogel pogrešiti in odstopiti 3. številko letnika 1915. Prosimo lepo!

Slovstvo in glasba.

Na poti v večnost. Spisal L. Poulin. Po 11. izdaji prevedla iz francoščine Marijina družba v ljubljanskem semenišču. Založila Katol. bukvarna v Ljubljani. 218 strani. Cena 6 kron za vezan izvod.

Vsebina te lepe knjige je kot nalašč primerna za sedanji vojni čas; svoje vrednosti pa tudi v mirnem času ne bo izgubila. Predvsem bi jo svetovali Ma-

rijinim kongregacijam, pa tudi dijaštvu ter izobražencem sploh. Vsebina je mnogolična ter jo lahko primerjamo šopku različnega cvetja, kar je razvidno iz naslednjih naslovov: Kvišku srca. — Zmisel življenja. — Trpljenje. — Boj. — Podoba Kristusova. — Solze Jezusove. — Žarek od zgoraj. — Kes. — V Petrovem čolnu. — Sidro upanja. — Pot v nebesa i. dr.

Po sklepu lista.

Predsedstvo »Slomškove zveze« je te dni ponovno interveniralo pri deželnem glavarju kranjskem zaradi izplačevanja vojnodraginjskih doklad. Deželni glavar dr. Šušteršič je izjavil, da se mora takoj nekaj ukreniti, ker učiteljstvo dejansko strada. Zagotovil je, da je že vse odredil,

da se izplačevanje učiteljskih podpor pripravi in pospeši; stopil je v ta namen tudi v zvezo z vlado.

Sodimo, da je stvar rešena in se bo tempreje realizirala, čimpreje bo tudi centralna vlada storila svojo dolžnost.

Draginjska doklada „Slovenskemu Učitelju“.

(IV. izkaz.)

Gdč. Lakner Marija, učiteljica, Čep-lje (Nemška Loka) 2 K; gdč. M. Jurjev-čič, uč. vod., Ligojna pri Vrhniki, 2 K; g. Bajec Janko, nadučitelj, št. Vid pri

Ljubljani, 5 K; msgr. dr. Evgen Lampe, kanonik in deželni odbornik v Ljublja-ni, 13 K; gdč. Schnabl Balbina, učite-ljica na Rovih, 1 K.

